

کیلک : کور حەزى لە ھاورييەتىه لەگەل زۇرتىرين كج، بەلام براادەرایەتى بۇخوشكى خۆى لەگەل
کورىكى دراوسىشى بەرەوا نابىنیت!

سازدانى: ئىسماعىل ئەبابەكر

کۈلک : ھاورييەتى كج لە دەرەوە خىزان خۇشتەرە باشتە!

رىئىخىستنى ھەر پەيوەندىيەكى ھاورييەتى يان جۆرە كانى ترى پەيوەندى، راستەخۆ يَا ناراستەخۆ، لە سەربىنەمای بەرژەوەندى بىيات دەنلىقى. زۇرتىرين جاريش پەيوەندى بەستن لە دەرەوە بازىنە خىزان رىكىدە خرىوگەشى پىددەدرى، بەتايمەتى پەيوەندى ھاورييەتى، كە ئىمە مەبەستىمانە لەو رىپۇرقاتەدا لەبارەيەوە بدوئىن.

لە كۆمەلگەي ئىمە، زۇر بەدەگەمن دەيىنەن خوشك و برايدىك وەك ھاوري مامەلە بىكەن، تاتىيدا بتوانن راشكاوانە و براادەرانە، ھەموو شىتىك بەيەكتەر بلىيەن و لەرىكاي پرس و راۋىتىرىن ھەنگاوبىنە پىش. نەبوونى كيانى ھاورييەتى لەنیوان خوشك و برا، بەبراود لەگەل ئەو پەيوەندىيەنە كە ھەم كج ھەم كور لە دەرەوە دروستىان دەگات، دەرھاۋىشتە و دەرئەنجامە كانى چىن؟ لەو رىپۇرقاتەدا

ترسىيان لانەھىلەم، تا ھەموو شتىكىم پېلىن".

"من لەگەل خوشكە كامىدا پەيوەندىيەكى تەندروست و گەورە تر لە خوشك و برايەتىمان ھېي، كە ئەويش ھاورييەتى". ئەمەش قىسەكەنلى (رەھىل يۇنس) بۇو كە براي چوار خوشك و ھەرورەك خۆى باسىدەكەن لەناو خىزانەكە ياندا بەگشتى و بەتايمەتىش خوشك و براكەن باشتىرىن جۆرى پەيوەندى ھاورييەتىان ھېي و بىيەكتەر، بېپار لە ھىچ شتىك نادەن دەللى: "ھەركارىك كە بىمەۋى ئەنجامى بىدەم، پرس بە خوشكە كامى دەكەم، نۇرجارىش، راو سەرنجى ئەوانىن بەھەندەھە لەگرتووە و بە گشتى پرس و رامان بەيەكتەر، چونكە ئەوانىش لەهاتنە پېشى ھەر گۇرانىتكى، يان كېشەيەك ئاڭادارم دەكەن و بە راۋىتىرىدىن بەيەكتەر چارەيەك دەدۇزىنەوە" ھەرورەدا بە نىسبەت گىنگى ھاورييەتى لەنیتو ئەندامانى خىزاندا، وتنى: "دروستكىدى ھاورييەتى لەگەل ئەندامانى مالەوە جا ئەگەر (باوک يَا دايىك، خوشك، برا) بىت، بەقدە

سەرەتا (پشتىوان رەحمان) كە سى خوشكى ھېي و وەك خۆى باسىدەكەن برااكەورەيانە، لە بارەي پەيوەندى ھاورييەتى لە نىوان خوشك و برا) وتنى: "پېتىستە ھەموو برايدىك ھەولېدات لەگەل خوشكى خۆيدا، خاوهنى باشتىرىن ھەلس و كەوتۇ گيانى ھاورييەتى بىت، بەپراكتىك نەك تەنها بەقسە" پشتىوان، پېتىۋايە كە (خوشك و برا) كان نەيانتوانىيە وەك پېتىست كات تەرخان بىكەن بۆيەكتەر، ھۆكارى ئەمەش دەگەپېتىتەوە بۇ سەرقالى كورپان "بەدونياى دەرەوە خىزانى خۆيان، لە ھەموو بارىكەوە" ھەرورەدا ئەمەش راپادەگەيەنى كە "زۇرىبەي كچان خۆيىشيان نايائەوئى لەگەل براكەن ياندا ھاوريى بن" سەبارەت بەوەش كە ئايى ئەو بۇخۆى ھەولېداوە لەگەل خوشكە كانىدا ھاوريي بىت، تا وەك ھاوري مامەلەي لەگەلدابىكەن و براادەرانە ھەموو رازو نەتىنى و گرفتىكى خۆيانى لا باسبىكەن؟ وەلامى دايىنەوە: "من زۇر براادەرانە مامەلە يان لەگەلدەكەم، زۇرىش ھەولمداوە كە شەرمۇ

خوشک و برا لهو دلنيان ناتوان

هاوريتىك دروست بكم لهو پەرى

پەيوهندىيە بايولوجىيە كە بىت، تا هەممو

شەكان بخەنە ئاخى يەكترو

پەنهانە كانيان بۆ يەكتر ئاشكرا بكم

باوكو پياواسالارى "لەم كۆمەلگايىھى ئىيمە، زوربەى باوكان كە كچەكانيان پشتىگۈ دەخنۇن و پەراوېزىيان دەكەن، بەدواى ئامە كور، واتە برا، بەرامبەر بەوه بىتىدەنگ دەبنۇ ئەچنە ئە و بەرهىيەى پىتىدەللىن پياواسالارى...!" دواتر لە وهامى ئەۋەدى كە ئەتونانى هەممو شتىك لاي براakanى بىرگەنلىنى و داواى هاوكارىيان لېتكات، لە كىشانە كە پووبەرپۇرى دەبىتىو، وتى: "ئەگەر براakanى كىشەم بۆ دروست نەكەن من كىشەيەكم نىيە..!".

پاشان (مەعسومە سەعید) يش لەسەر پەيوهندىيە تاھىيەتى لە ئىتىوان خوشك و برا بهم چەشىنە پەيقى: "ھەرچەندە من لەگەل برااكەمدا وەك هاوريتىن و زورتىرين كاتيش بەيەكەوە گەتكۈڭ دەكەين، بەلام ھېشتىنا نەمتونانىيە هەممو شتىك لاي برام باس بکەم، چونكە ترسىم ھەيە لەۋەدى وەك باوكەن نەيەوە لە بارەي ژيانى تايىەتى كچەكەيەوە ھېچ شتىك بىزانى...". ئەو كچە بىست و حەوت سالىيە كە خويىدىنى بۆ تەواو نەكراوه و ئىستىتا لەممالە و خزمەت دەكەت زۆر لە "برااكەي پازىيە" كە "ھەرگىز دەستى لەكاروبارى تايىەتى ناو ژيانى وەرنەداوە زمانى ھەپەشەي نىيە" سوپاسىيىشى دەكەت لەۋەدى كە بەردهوام ھەولى چارەسەرى كىشەكانى دەدات، بەتايىەتى كىشىمى ماددى. (مەعسومە) قولتۇر لەسەر گەنگىي هاوريتى خوشك و برا قسەكانى چىركەدەوە و بەم چەشىنە پاي خۆرى دەربىرى: " دركەندىن باسڪەرنىيە هەممو شتىك لاي برا كارىيە كە زۆر باشە، بە تايىەتى ئەگەر (برا) هوشىيارى و رۇشنبىرى گەيشتىتى ئە و ئاستىي وەك هاوريتىكەن دەرەرەوە هاوكارو هاوپازو هاوچەمى خوشكەكانى بىت".

لە كۆتايىشدا هيواى خواتىت پەرە بە هاوريتى خۆرى و برااكەي بدات و لەپىگايى لە يەكتر تىيگەيىشىن، هەممو شتىك بە يەكتر بلېن و چارەسەر بۆ گرفته كان بىزىزىنەوە، بۆ ئەۋەدى تووشى ھەلەي گەورە نەبن.

ھەندىئە لە كۈران نەبوونى هاوريتى لەگەل خوشك يان ھەر ئەندامىيەكى ترى خىزانەكان، دەگەپتنەنەو بۆ ئەو زىنگە نا لەبارەي كە ھەر لەسەرەتاتوھ خىزان لەسەريدا دروست دەبى، بۆ ئەمەش زوربەيان، پېيان وايە كە هاتنەكايىھى كۆمەلگايىھى كى تەندروست و

هاوريتى هەممو دونيا ھەيە، چونكە ئەوان بەمانىي وشە رەچاوى بەرژەوەندىيە خودى و گشتىيەكان بۆخىزانەكان ئەكەن". دەربارەي ئەۋەش كە ھېچ كام لە خوشكەكانى ئەنېتىيەكى خۆيان بۆ باسڪەردووھ يان بەستى پەيوهندى خۆشەويىسى خۆيان بۆ ئاشكراكردووھ، بۆ ئەۋەدى هاوكارىيان بکات، دەلى: "من نامەوى بەوردى بچەمە ناو ناواهەپىكى ژيانى خۆم و خىزانىيما، بەلام ئەۋەندە دەلىم ئىمە هاوريتى جىدىن لەگەل يەكتىر". دواي تەواوكردنى قسەكانىيىشى بۆ ئىمە (رەھىل) بەخۇشحالىيەوە رىگاپىدىان لەگەل يەكى لە خوشكەكانىدا قسەبکەين وتى: "بۆپىشتىستەرەنەوەي كۆي قسەكانى، بىرقۇن لەگەل خوشكەكانى بەدوين". دواي سەردانىيىشمان بۆ مالىيان، (سۆزان) خوشكى گەورەي (رەھىل) دەربارەي هاوريتى خۆرى و براakanى رايىگەياند كە "ھەميشه وەك براادرەن لەگەل يەكتر ئەزىزىن، لە نىوان ئىمە براakanاندا شتىك نىيە شارەوە". (سۆزان) زۆر لە براakanى خۆرى "پازىيە" كە بەردهوام لە هەممو حاچەتىك بە تەنگىانەوە ئەچن و پەرۋىشى خوشكان و بە دلىكى فراوان و گىانىكى لە خۇبىرداۋانە لەمەسىلەكانى پەيوهەست بەخۇشەويىسى و لە بېپىارە چارەنسىز سازەكان بەگشتى، لە وانەي پەيوهندى بە ئائىنەيانەوە هەيە، بەشدارىيەكى كاراو كارىگەر ئەكەن. لە سۆنگەي ئەۋەدى كە هاوريتى خوشك و برا لايەنى باشەي زۆرى ھەيە (سۆزان) هيواى خواتىت كە هەممو "خوشك و برايەك بتوانن هاوريتىن" و بىرگۈزىن و كىشە و رازو پەياموو هەممو ئەو شستانە كە دووبىرادەر لاي يەكتىر باسىدەكەن، ئەوانىش لەگەل يەكتر بى شەرمۇ ترس بىرگەنلىن، تا بىگنە چارەسەرە گونجاوه كان. لە كۆتايى قسەكانىشدا سوپاسى براakanى خۆرى كە بۇونەتە جىيى متمانەيان و هاوريتى بەوهفای خوشكەكانىان.

دواتر (ر، س) كە كچە خويىندىكارىيە زانكۆيە، بەمجۇرە باسى لەكۈپان كرد: "كۈر بەردهوام حەزىزەكەت زىرتىرىن پەيوهندى براادرەيەتى لەگەل كچانى دەرەوەي خىزانى خۆرى ھەبىت، بەلام براادرەيەتى بۆ خوشكى خۆرى لەگەل كۈرپىكى جىرانىشدا، بەرەوا نابىنېت! جىگە لەمەش، بە خويىشى نايەوە لەگەل خوشكىدا براادرەبىت..!". ئەم خويىندىكارە كچەكە ھەر وە خۆرى باسىدەكا بە "فشارى دايىكى و خالەكانى توانىيويەتى دىرىژە بەخويىندىن بىدات، "ئەۋەش دەگىيپىتەوە كە دواي ئەۋەدى قۇناغى ئامادەيى تەۋە دەكەت، باوكى دەپەۋى لە خويىندىن دايىپىرى، براakanىشى لە بەرامبەر ئەۋەرى باوكىيان، بىيەلەلىكى زانكۆيە، بۆيە پېپىاپە" كۈر بەرژەوەندىخوازە! " لە دىرىژە قسەكانىدا دەلى: "برا ھەيە تەنها بۆ بەرژەوەندى تايىەتى خۆرى خوشك بەكاردىنى، واتا پېيى ئاسايىيە لە رىگا خوشكىيە و پەيوهندىيەكى خۆشەويىسى دروست بکات، بەس ئەگەر بەپەيوهندى خۆشەويىسى خوشكى خۆرى بىزانى، دواي لېدان و كوتان و سەرژەن شتىكى زۆر، هەتا هەتايە بوغز بەرامبەر خوشكى ھەلەگىرى". (ر، س) بەسەرسورمانەوە باسى (كۈر) دەكەت، كاتىك وەك تەقلیدىك، بەتىپەرپۇنى كات ئەچىتەوە ژىر كارىگەرى

هاورپیه‌تی نیوان خوشکوبراکانیان به "پیوستی" دانا. بو زیاتر قسه کردن له سه رهارپیه‌تی نیوان خوشکوبراو گرنگی ئه و په یوهندیه (ستارباقی) کزمه لناسمان هینایه قسه. سره تا ئه م تویژه ره رایگه یاند که: "خوشکوبرا په یوهندیه کی بایلوجی و خوین و ده مارگیری به یه کتر کویانده کاته و، هر ئوه شه دواتر ده بیتے پتھ وکردنی پتري په یوهندیه کی نوى، که پیی ده لین، (په یوهندیه کومه لایه تی)، زالبونی ئه م په یوهندیه ش، په یوهندیه وهزیفیه کان لاواز ده کات، ده بیتە تنه نا په یوهندیه کی میکانیکی" دروست نه بونی ئه و جوړه په یوهندیه ش که نیمه مه بستمانه لیزه دا له باره یه و بدويین هوکاره سره ده کیه که ده گرپیتې و بو" سه درد مه هه رزه کاري و ګه پان به شوین حه شارگه و په نا، بو ئاشکارا کردنی هینیه کان، که ده شیت له ترسی ده سه لاتی باوان نه توائزیت ئه و هینیانه له لای خوشک یاخود برا بدرکنیت. (ستارباقی) هینیش شاردنوه ش به یه کیک له فاکته ره هره به هیزه کانی دروستکردنی په یوهندی هاورپیه‌تی هه ژمارکدو هر بؤیه ده لئی: له هندیک کانتدا ده شنی خوشکوبرا هاورپی بن، به لام ئه وهیان په یوهندیه نه بیت، واتا په یوهندیه لاهه هه یه، بؤیه ئاساییشه، ئه م په یوهندیه نه بیت، واتا په یوهندیه بایلوجیه که بیت و به س". له و په یوهندیه شدا رایدہ گه یه نی: "حالی هاوبه ش ده گه یه نیتھ ئه و په پری، ده بیتھ پیکیه کی وهرگی او و پیدراوی عاتیقه ده گه یه نیتھ ئه و په پری، ده بیتھ پیکیه کی وهرگی او و پیدراوی کومه لایه تی، که به پیچه وانه و، خودی هاورپیه‌تی جوړیک له به رزه وهندی واقع بینانه تی ده چاو ده گریت، که جیاوه له وهی له نیو خیزاندا هه یه، واتا کومه لایه تی، پاشان وهزیفی و میکانیکی، که ده بیتە دروستکه ره هاورپیه‌تی". ئه مه و له دریزه ده قسه کانیدا ئه م تویژه ره هوکاریکی ترى دروست نه بونی په یوهندیه کی له و جوړه یه ګه پانده وه بو" پتري زالبونی رههندی خوین و ده مارگیری نیو خیزان و ئاسایی بونون و پوتین بونی بینینی یه کتر، کچی له هاورپیه تیدا بینین زه روره تی پتله سره را به رزه وهندی هه ردوو لایه ن واتا هاورپیکان، ئه مه و له کوتایی قسه کانیشیدا وله دروستکردنی په یوهندی هاورپیه‌تی خوشکوبرا به م چه شنے هاته قسه "ناشیت له وهیاندا متمانه، پاشان ګه پان به شوین به رزه وهندی تاکه ګه رایی له یاد بکهین، چونکه مرؤف به سروشتی خوی، کایه یه کی خوپیستی کومه لایه تیه و به پله یه ک به رزه وهندی تاکه کسی خوی له به رچاو ده گریت، که له هاورپیتیدا په پریه وکردنی ئه م یاسا غه ریزیه ئاساییه و به پیچه وانه وه شه و له خیزاندا خود په رستی و به رزه وهندگه رایی کاریکی نامو و نه نگه. دواتر خوشکوبرا له وه دلنيان ناتوانن هاورپیه که دروست بکن له و په پری په یوهندیه بایلوجیه که بیت، تا هه مو شتە کان بخنه ناخی یه کترو په نهانه کانیان بو یه کتر ئاشکرا بکن، خوشک بتوانیت باسی هه مو نهینیه کانی خوی بکات، که ئوهیان ده گرپیتە وه بو چهندایه تی و چونیه تی مامه لهی کولتوریانه خیزان و براله ګه لبچوون و هزره کانی خوشک، کچی له هاورپیه تیدا باسکردنی شته کسیه کان کاریکی ئاساییه و ده بیتە داینه مۆی تو خکردنی هاورپیه کان.

دروستبوونی ژینگیه کی له بار بو ګه شه پیدان و ریکھستنی هه مو ئه و په یوهندیانه، له خیزانه وه سه رچاوه ده گری. (ساجید، ع) یش که نموونه یه کمان له قسه کانی و هرگرت بو هاورپیه‌تی خوشکوبرا هیندې په روش نیه!"، به قه ده وهی بو، چیکی ده ره وهی خیزانی، چونکه هه روک خوی نامازه دی پیهدادا" مرؤف ناتوانی له ګه لخوشکی خوی باسی هه مو شتیک بکات" بؤیه پیویا" هاورپیه‌تی کچ له ده ره وهی خیزان خوشتله و باشره!" سه باره ده وه ش که ئایا بوقچی خوشتله و باشره؟! و تی" چونکه ئه و له ژیانیکی تر ئه دوی و جگه له مه ش، ئه تواني هه مو شتیکی له لا باسېکی". له برامبه رئه و پرسیاره ش که تا ئیستا هه ولیداوه له کاریک، که خوشکی پتیخوشنې بیت، به ئه نجامی بگه یه نیت پشتگیری و هاوكاری کرد بیت. و تی: "تا ئیستا داواي هیچ لینه کردووم، تا هاوكاری بکم".

له و ریپورتازه دا زوریک کچمان هینایه دوان، که تییدا زوربهیان له شیوه پرسیارو وه لام، تنه نا به (به لئی) و (نه خیز)، وه لامی نیمه یان ده دایه وه، ئه وه ش به پیچه وانه ئه وهی که نیمه گه ره کمان بوبو، به تیرو تسلی بچنه ناو ناوه رېکی ئه و بابه ته.

کچان سه باره ده وهی که هاورپیه‌تی خوشکوبرا چ کاریکه ریه کی ده بیت، به سه رئیند دا. هر هه مو بیان کوکن له سه ره وهی، که ئه ګه براده رایه تیه که، له ئاستیکی جدیانه پر له باوړ پیکردن و دلسوزی بیت، به دلنياییه وه بو کورو کچ هه موکات لایه نی باشه و به سه ریانیانه وه ده بیت و مرؤف زور که م ئه کو ویته هه لاهه وه داوا کاریشیان له کورپان ئه وهی، که هه ولبدن په یوهندیه کی پتھ و له هاورپیه‌تی له ګه لخوشکه کانیان دروست بکن و کشیکی ګونجاو بو خوشه ویستی هاورپیه‌تی فه راهه م بکن، ئه مه و کورپانیش به ګشتی